

TRIBUNAL U HAGU

Optuženi u bekstvu

Preostala dvojica optuženih koji su u bekstvu moraju biti uhapšeni i predati Međunarodnom sudu da bi odgovarali za zločine za koje se terete. Međunarodni sud je rešen da uradi sve što je u njegovoj moći da se osigura da ove osobe budu izvedene pred lice pravde i ne izbegnu vladavinu prava.

Ratko Mladić

Optužbe:

- Genocid
- Saučesništvo u Genocidu
- Zločini protiv čovečnosti
- Kršenje zakona i običaja ratovanja

Goran Hadžić

Optužbe:

- Zločini protiv čovečnosti
- Kršenje zakona i običaja ratovanja

Ratko Mladić

Međunarodni sud je istrajan u nastojanju da najtraženiji begunac, vojni zapovednik bosanskih Srba, Ratko Mladić, bude uhapšen i prebačen u Hag da bi bio izveden pred lice pravde i suočio se s nizom optužbi za koje se tereti zbog svoje uloge u zločinima koji su počinjeni tokom rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.

MKSJ je duboko zabrinut zbog toga što Ratko Mladić i dalje izbegava pravdu, uprkos stalnim pozivima da se on uhapsi od kako je optužnica protiv njega podignuta 1995. godine. On je u bekstvu više od 13 godina.

Ratko Mladić se tereti za sledeće:

- direktno učešće u genocidu počinjenom nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine;
- široko rasprostranjenu kampanju progona, deportacija, mučenja i ubistava tokom 1992. godine u velikom delu Bosne i Hercegovine uključujući zloglasne logore poput Omarske, Keraterma, Manjače i Trnopolja u severozapadnoj Bosni i Hercegovini.
- teror kojem su bili izloženi civili tokom opsade Sarajeva od 1992. do 1995. godine;
- ubistvo blizu 8.000 muškaraca i dečaka nakon pada ove enklave;

Goran Hadžić

Politički vođa srpskog entiteta uspostavljenog u Hrvatskoj tokom 1990-ih godina. Tereti se za veći broj zločina počinjenih u istočnoj Slavoniji.

- Ubistva i progon hrvatskog i drugog nesrpskog civilnog stanovništva
- Dugotrajno držanje civila u zatočeničkim objektima gde su mučenje, premlaćivanje i ubistva bili česta pojava.
- Prisilno premeštanje destina hiljada nesrba sa područja pod njegovom kontrolom.

Ko bi trebalo da ih uhapsi?

Za razliku od nacionalnih pravnih sistema, Među-narodni sud ne poseduje policijske snage ili moć da nekog uhapsi nego se mora osloniti na saradnju sa drugim agencijama – prvenstveno vladama država i međunarodnim snagama stacioniranim u regionu – da uhapse preostale optužene koji su u bekstvu.

Po rezoluciji Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i Statutu Međunarodnog suda, zemlje članice su obavezne da bezuslovno sarađuju sa Međunarodnim sudom i da udovoljavaju zahtevima za pomoć i nalozima Međunarodnog Suda. Tokom proteklih godina, Predsednik Međunarodnog suda je Savetu bezbednosti nekoliko puta prijavio slučajeve kada države nisu sarađivale sa Sudom, naročito u slučaju Srbije koja nije uhapsila i predala optužene.

Neočekivana stopa uspeha nakon početnih problema

Pitanje optuženih koji su u bekstvu i toga na koji način mogu biti uhapšeni i odgovarati pred sudom je bio veliki izazov za ovu organizaciju i međunarodnu pravdu u celini. Tokom početnih godina rada Međunarodnog suda, veliki broj optuženih koji su u bekstvu i mali broj osoba u samom pritvoru je pretio da onemogući rad suda. Međutim, uprkos stalnim problemima, tokom godina Međunarodni sud je ušao u završnu fazu svog rada sa impresivnim rezultatima u obezbeđivanju da osobe koje su optužene odgovaraju pred sudom i ne izbegnu pravdu. Do leta 2008. godine jedino tri osobe od ukupno 161 optuženih su i dalje u bekstvu. Ta borba je bila duga i često teška ali su konačni rezultati dali neočekivani uspeh.

Tokom svojih prvih godina Međunarodni Sud je bio suočen sa ozbiljnim preprekama da obezbedi hapšenje i prebacivanje optuženih. Države poput Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora) entiteta Republike Srpske u okviru Bosne i Hercegovine, kao i Republike Hrvatske, su odbijale da traže, hapse i prebacuju optužene da odgovaraju pred Sudom u Hagu. Dapače, u mnogim slučajevima vlasti su optužene štatile od hapšenja i uopšte pokazivale očito gru-bo nepoštovanje naloga Međunarodnog suda. Međunarodne snage stacionirane u Bosni i Hercegovini takođe nisu bile voljne da preduzmu mere da bi se optuženi uhapsili. Do sredine 1997. godine više od 50 optuženih je bilo u bekstvu – uglavnom u Srbiji i delu Bosne i Hercegovine pod dominacijom Srba, a svega osam osumnjičenih u samom pritvoru u Hagu.

Situacija u vezi s optuženima koji su u bekstvu se bitno popravila od 1996. godine kada je tužilac uveo zapečaćene optužnice – u kojima, isto kao i u nacionalnim pravnim sistemima, imena optuženih nisu objavljivana pre njihovog hapšenja. Pored toga, od 1997. godine nadalje, međunarodne mirovne snage poput SFOR u Bosni i Hercegovini, su pokazale spremnost da hapse optužene što je umnogome povećalo broj onih koji su poslani na suđenja u Hag. Takva hapšenja takođe su podstakla mnoge optužene da se sami predaju radije nego da i sami dožive nešto slično.

Do otprilike 2000. godine, izvestan broj faktora, uključujući izmenjene političke okolnosti u Srbiji i Hrvatskoj, doveo je do bolje saradnje u smislu hapšenja osumnjičenih. Mnogi optuženi su nastavili da nesmetano žive u ovim državama ali se njihov broj smanjivao. Spektakularno hapšenje i prebacivanje jugoslovenskog vođe Slobodana Miloševića u junu 2001. godine je bilo važan događaj, međutim drugi visokopozicionirani optuženici, poput predsednika Srbije, Milana Milutinovića, nastavili su da slobodno žive i rade u Srbiji.

Tokom 2004. i 2005. godine mešavina promenjenih političkih okolnosti u regionu i značajan pritisak međunarodne zajednice koja je zahtevala punu saradnju sa Međunarodnim sudom (što je postalo ključni preduslov pridruživanja Evropskoj uniji) doveli su do brojnih dobrovoljnih predaja ili hapšenja.

Pa ipak, preostali optuženi u bekstvu, od kojih se neki skrivaju više od decenije, još uvek predstavljaju značajan izazov. Tužilaštvo MKSJ je javno izrazilo svoje nezadovoljstvo nedovoljnom saradnjom domaćih i međunarodnih aktera i pozvalo ih da preduzmu složnu akciju da bi pronašli optuženike koji su još uvek na slobodi.

Hapšenje jednog od najtraženijih optuženika u bekstvu, Ante Gotovine 2005. godine, bilo je rezultat dobro usklađenih napora Tužilaštva Međunarodnog suda i hrvatskih vlasti. Njegova razgranata mreža pomagača je bila pod lupom tako da mu je uđeno u trag i lociran je u Španiji. Ova uspešna operacija koja je dovela do hapšenja, a potom i prebacivanja u Hag, pokazala je da čak i dobro zaštićeni, finasijski obezbeđeni i dobro povezani begunci nisu izvan dohvata pravde ukoliko postoji jasna politička volja državnih vlasti da u potpunosti sarađuju sa Međunarodnim sudom.

Na sličan način, hapšenje Radovana Karadžića, ratnog predsednika Republike Srpske u Bosni i Hercegovini, za koga se tvrdi da je jedan od arhitekata krvavog bosanskog sukoba, bilo je rezultat uspešne operacije srpskih vlasti. U vezi sa Karadžićevim hapšenjem, tužilac Brammertz je izjavio seledće... "Želeo bih da čestitam vlastima Srbije, naročito Nacionalnom savetu za bezbednost, Akcionom timu Srbije za traganje za optuženima u bekstvu i Specijalnom tužilaštvu za ratne zločine, na ostvarivanju ove prekretnice u saradnji sa Međunarodnim sudom".

Konačno, sama hapšenja su obaveza državnih vlasti i mahom su izvan kontrole Međunarodnog suda – Tužilaštvo ima mali tim za praćenje koji sakuplja informacije o kretanju begunaca, ali bilo kakve pretrage ili hapšenja moraju biti sprovedene od strane državnih agencija u datim zemljama. Tužilaštvo je često ukazivao na to da je Beograd ključni element za hapšenje većine optuženih koji su u bekstvu.

Pogled u budućnost

U svom nedavnom govoru, Generalni sekretar Ujedinjenih nacija, Ban Ki-moon je govorio o frustraciji s kojom je Međunarodni sud suočen i izrazio svoju solidarnost rekavši sledeće: "Svestan sam da postoji osećaj frustracije zbog nemogućnosti da se upotpunosti ispuni mandat MKSJ-a zbog nedostatka saradnje i nedostupnosti optuženih" Dodao je "Ovo je nešto što mora biti veoma usklađeno i o čemu se članice Saveta bezbednosti moraju konsultovati".

Međunarodni sud je svestan da bez hapšenja i suđenja preostalim optuženima koji su u bekstvu, ključni cilj postojanja suda, doprinošenje trajnom miru na području bivše Jugoslavije, ne može biti u potpunosti ostvaren.

Jasno je da optuženi koji su u bekstvu moraju biti privedeni pravdi. Međunarodni sud istrajava u svojim zahtevima da Savet bezbednosti tim beguncima jasno stavi do znanja da im neće biti dopušteno da čekanjem izbegnu međunarodnu pravdu. Savet bezbednosti mora čvrsto poručiti da njihova suđenja neće zavisiti od rokova predviđenih strategijom okončanja rada Međunarodnog suda.

tekst je preuzet sa veb sajta Mktj.